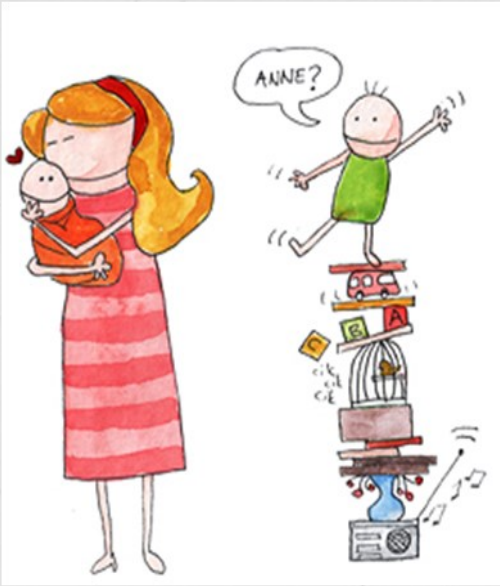

Büyük çocuklara, kardeşinin nerede olduğunu sorduğunda “nereden bileyim, ben kardeşimin bekçisi miyim?” cevabını birçok anne baba duymuştur. Aynı cümlelerin İnsanlık tarihinin en eski kardeş hikâyesi olan Habil ile Kabil’de de yer aldığını düşünürsek, kardeş rekabetinin de insanlık kadar eski olduğunu anlayabiliriz. Bu ay Günce’IL Bülten’de hayat boyu var olan bir konu olarak “Kardeş İlişkileri’ni ele aldık.

BİRİCİK OLMA HALİNDEN VAZGEÇMEK - KARDEŞLİK

Ailelerin en çok zorlandığı konulardan birisi olarak sık sık karşımıza çıkan kardeş ilişkilerini anlamak için derinlemesine bir bakışa ihtiyacımız var.

Altını çizmek gerekir ki, rekabet ve kıskançlık birbirinden çok farklı olanlar arasında ortaya çıkmaz. Bu iki duygu pek çok yönden birbirine yakın özelliklerde, benzer, akran olanların ilişkisine hastır.

Winnicott’ un söylediği gibi, tek çocuk olmanız ya da kardeşlerle dolu bir aileye doğmanız temelde fark etmez. Evde bir kardeşimiz olmasa bile yaşamımızın her döneminde çevremizde kardeşlerimiz vardır. Okula gittiğimizde sınıf arkadaşlarımız, iş yerindeki çalışma arkadaşlarımız bizim bu kardeşlik ilişkisinden kaçamayacağımızı gösterirler. Çünkü evdeki kardeşle var olan rekabet annenin sevgisini kazanmak olarak görülürken, sınıfta öğretmenin sevgisini, iş yerinde yöneticinin sevgisini ve takdirini kazanmak olarak ortaya çıkar, ve hep oradadır.

1 Çocuk = 1 Çocuk,

2 Çocuk= 3 Çocuk

Buradaki matematik hesabında bir yanlışlık yok ☺. 1 çocuğunuz varsa 1 çocuğunuz vardır. Ama 2 çocuğunuz varsa 3 çocuğunuz var gibidir. Çünkü çocuklar arasındaki ilişkiyi yönetmek başka bir çocuğu eğitmek ile eşdeğer bir önem ve çaba gerektirir.

Kardeşlik aynı rahmi, aynı memeyi paylaşmakla başlar ve aynı yemeği paylaşmakla devam eder. Yıllar geçtikçe paylaşılan ortak anılar ve geçmiş hayata kök salmamızı sağlar. Başlangıçta kurtulmaya çalışılan kardeşle ilişkilerimizi sağlıklı şekilde ilerletebilirsek yıllar içinde sıkı sıkıya tutunduğumuz tek şey bu kardeşlik ilişkisi olabilir.

Nesne ilişkileri kuramına göre, çocuk anne babasının sevgisine rakip olarak gördüğü kardeşlerini şiddetli bir şekilde kıskanır. Fakat aynı zamanda sevmektedir. Bu durum hayatımızın başından bu yana var olan sevgi ve saldırganlık arasındaki mücadeleyi tekrar gün yüzüne çıkarır. Gün yüzüne çıkan bu mücadele, beraberinde suçluluk hissini ve telafi çabasını getirir. Yetişkinlik yaşamındaki arkadaş ve eş ilişkileri bu süreçteki mücadelenin izlerini taşır. Eğer telafi çabası yeterli olduysa kişi yetişkinlik yaşamında da sevebilme yeteneğine sahip olacaktır. Yani kişi çocukluk çağında yaşadığı nefret, kıskançlık gibi hislerle sağlıklı bir şekilde baş edebilmiş demektir.

Kardeşler arasındaki ilk duygu düşmanlık ve ancak aile içinde kendilerine sunulan eşit ve adil bir sevginin varlığında, eşit bir muameleyi kabul edecek ve bunun çiğnenmemesine özen göstereceklerdir. Anne-babaya tek başına sahip olmak imkânsızsa, ortak bir ideal belirleyip birbirleri ile özdeşleşerek aynı ideallere sahip olmayı deneyecekler. Eğer anne-baba ve sonrasında kardeşlerle kurulan ilişki, sevgi ve güven temelindeyse, bu figürler çocuğun zihninde birer yol gösterici olarak yer alır. Ve yaşamının geri kalanındaki dostça ilişkileri için çocuğa örnek teşkil eder. Çocuklar için asıl travma, benzersiz olmama travmasıdır. Bu nedenle sürekli ebeveynin gözünde özel bir yer kazanmak için çabalar.

Anne-babanın penceresinden bakarsak...

Araştırmalar, çocukların doğuş sırasının kardeş dinamiklerinde önemli olduğunu gösteriyor. Anne ve babaların, çocuğun doğum sırası, cinsiyeti, fiziksel özellikleri vb. ile bağlantılı olarak her çocuğu ile kurduğu ilişkinin farklı olduğunu, bilinçli ya da bilinçdışı olarak kendi kardeşleri ve ailesi ile yaşadıklarını kendi çocuklarına aktardıkları gösteriyor.

Bazen ebeveynlerden birisi kendine benzettiği çocuğunu daha çok koruyabilir, ya da kendi geçmiş yaşamında büyük kardeşleri tarafından haksızlığa uğradığını düşünen baba, büyük çocuğuna daha çok kıza bilir. Bu tür durumlarda anne-babanın birbirine destek olması, adalet ve eşitlik için birlikte kararlar almaları kıymetlidir.

Anne-baba olarak, çocuklarınız arasında anlaşmazlıklar ortaya çıktığında, bunlar süregelen bir sorun haline geldiğinde bazen durup kendinize bakmak, bu rekabeti tetikleyen bir davranışınız olup olmadığını değerlendirmek sizlere de faydalı olacaktır.

Büyük çocuğun penceresinden bakarsak...

Yeni bir bebeğin doğumu ile büyük çocuk yalnızca anneyi kaybetmez, anne için biricik olan eski kendilik algısını da kaybeder ve bu kayıp için yas tutması gerekir. Bu travma çocuğu yerinden eder, üstelik bugüne kadar olduğunu sandığı kişi de değildir. Bu travmanın yaşam boyu yerinden edilme ya da kayıp yaşama anlarında tekrarlanabileceği düşünülebilir. Yetişkin gözüyle baktığımızda, bu tür durumlarda çok farklı tepkiler gösteren yetişkinler olduğunu görebiliriz.

Bir grubun parçası olmak da kendi biricikliğinden vazgeçmek demektir, bir çocuğun, kardeşin doğumundan önceki biricikliğinden vazgeçmek zorunda kalması gibi.

Çocuk bu biricikliğinden vazgeçerken bu aynılık tehdidinden de bunalır ve farklılığını kanıtlayacak bir yol bulmaya çalışır. Büyük çocuklar kardeş doğsa bile anne babasının onu sevmeye devam ettiğini gördükçe rahatlarlar.

Annenin yasası:

Kardeş doğumu büyük çocuk için bir zedelenmedir. Bunun iki boyutu vardır;

- Annenin kaybı,
- Yeni doğan çocuğun öncekinin yerini almasıdır.

Büyük çocuk yok olma kaygısı ile kardeşini yok etmek, kardeşine zarar vermek ister. İşte tam da burada annenin yasası ortaya çıkar “kardeşine zarar vermeyeceksin” mesajını verir. Annenin sevgisini de kaybetmekten korkan çocuk bu yıkıcı duygularını kontrol etmek zorundadır. Çocuk kardeşini severken, bu yıkıcı duygularını dışarıdaki başkalarına yöneltir. Sağlıklı büyümede kardeş çatışması bu şekilde çözümlenir. Bu çözümlerle akran ilişkileri ve partner ilişkileri gelişebilmektedir.

Annenin “zarar vermeyeceksin” yasası kardeşliğin oluşumunun temelidir. Anneyi kardeşe kaptıran çocuk kendisi gibi ötekilerle ilişki kurar. Küçük çocuk büyüdükçe onun sevgisi ve ilgisi büyük çocuğun da onunla bağ geliştirmesine yardımcı olur. Koordinasyon ve paylaşma duygularının gelişimi ile rekabet kontrol altına alınabilir.

Küçük çocuğun penceresinden bakarsak...

Peki, yeni gelen bebeğe ne olur? Annenin ve memenin tadını çıkarırken, çevredeki kıskançlığı hisseder.

Aileye sonradan katılan üye bir şeyleri deneyimlemiş, ilkleri tatmış ve belki yorulmuş ebeveynlerine yük olmamak, onların hayatına renk katarak onları mutlu etmek zorunluluğunu hisseder. Ailelerden sık sık, “ablası kardeşini kıskanıyor, ama küçük olan da ilgiyi çekmeyi biliyor. Gelir sarılır, öper... Küçüğe hayır demek çok zor” gibi cümleler duyuyoruz.

Küçük çocuk, bir yandan ailede ilgi çekmeyi isterken bir yandan da önceki kardeşlerin hiddetinden de korunmak ve onlarla iyi geçinmek zorundadır. Yetişkinler için bile sonradan bir gruba dahil olmak, bir işe başlamak benzer duyguların ortaya çıkmasına neden olur. İşte tam burada kardeşimizle ilişkimizin nasıl çözümlendiği/ çözümlenemediği ortaya çıkar.

Bir kardeşle olan ilişki çok küçük yaşlarda birlikte çıkılan bir yolculuk gibidir. Büyümenin yolculuğudur, kardeşler birbirine bağlanarak, ayrı oluşlarını kabul ederek ve yıkıcı duygularının üstesinden gelerek büyürler. Yaşamımız boyunca her yeni arkadaşlık ilişkisi ile bu yolculuklar bize bir arada yaşamayı öğretecektir.

Kaynak: Kardeşi Anla(t)mak, Psikeİstanbul Psikanaliz Kitaplığı, 2014, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları

GünceL'in Önerdikleri

Kardeşimle Başım Dertte
Epsilon Yayınevi, 2013

Ablam benden sadece iki buçuk yaş büyük ama bana büyüklük taslamaya bayılıyor. Öyle çok kötü özelliği var ki beni en çok sinir eden hangisi, bir türlü karar veremiyorum. Bir kere tam bir şımarık kız çocuğu, pembeye aşırı derecede bayılıyor, bir de beni sürekli ispiyonluyor. Oyuncak hayvanlarımla sürekli dalga geçiyor ama o da yanında bez bebeği olmadan uyuyamıyor. Üstelik şimdi bir de onunla aynı odada yaşamak zorundayım! Of, benim için hayat çok zor olacak!*

* Kitabın tanıtım yazısından.

Adres: Bağdat Cad. Çatalçeşme Palas Apt. B Blok No:478/16 Çatalçeşme / Suadiye
Telefon: 0216 380 76 85
Faks: 0216 380 78 02
Cep Tel: 0506 323 78 85

www.guncedanismanlik.net

facebook.com/guncedanismanlik

twitter.com/guncedanismanlik